

Sygn. akt III CZP 79/15

UCHWAŁA

Dnia 20 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Marta Romańska

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie egzekucyjnej z wniosku Przedsiębiorstwa Usługowego "H."
sp. z o.o. z siedzibą w W.
przy uczestnictwie Szpitala Klinicznego Samodzielnego Publicznego Zakładu
Opieki Zdrowotnej z siedzibą w W.
prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W., sygn. akt
[...]
w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 20 listopada 2015 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.
postanowieniem z dnia 15 lipca 2015 r.,

"Czy od postanowienia Sądu pierwszej instancji w sprawie
o obniżenie opłaty egzekucyjnej (art. 49 ust. 7 ustawy z 29 sierpnia
1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji) komornikowi sądowemu
przysługuje zażalenie?"

podjął uchwałę:

**Komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie Sądu
pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej
na podstawie art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.
o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r.,
poz. 790).**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy rozpoznając zażalenie komornika, podważając zasadność obniżenia przez Sąd pierwszej instancji opłaty stosunkowej pobranej przez komornika, powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu wydane na skutek rozpoznania wniosku o obniżenie wysokości opłaty stosunkowej pobieranej przez komornika w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych. Podstawę tego wniosku stanowi art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 790 ze zm., dalej: „u.k.s.e.”).

Według art. 49 ust. 9 u.k.s.e. do wniosku o obniżenie wysokości opłaty stosuje się odpowiednio przepisy art. 767-767⁴ k.p.c. Zgodnie z art. 767⁴ § 1 k.p.c. zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Nie ulega wątpliwości, że na podstawie art. 770 zd. 4 k.p.c. stronom przysługuje zażalenie na każde postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie kosztów postępowania, w tym także, jak przesądził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 32/13 (OSNC 2014, nr 2, poz. 12), na postanowienie w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej (art. 49 ust. 7 u.k.s.e. w zw. z art. 770 zd. 4 k.p.c.). Dla rozstrzygnięcia, czy także komornikowi przysługuje na to postanowienie zażalenie niezbędne jest odniesienie się do jego pozycji ustrojowej i charakteru opłaty egzekucyjnej.

De lege lata komornik wykonuje czynności na własny rachunek, lecz jak ujął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 17/12 (OSNCP 2013, nr 1, poz. 3.) „stanowi monokratyczny, państwowy organ egzekucyjny, który na zasadzie wyłączności wykonuje czynności egzekucyjne w sprawach cywilnych i ustawowo wyposażony jest w funkcje władcze”. Między nim, wierzycielem i dłużnikiem powstaje stosunek publicznoprawny, a nie umowne zlecenie wyegzekwowania określonej wierzytelności (por. postanowienie TK

z dnia 14 grudnia 2011 r., SK 29/09, OTK-A 2011, nr 10, poz. 130.). W postępowaniu egzekucyjnym komornik zajmuje stanowisko organu postępowania. Wzajemne usytuowanie organu egzekucyjnego i organu sądowego sprawującego nadzór w ramach rozpoznawania środków zaskarżenia przesądza o tym, że stosunek między komornikiem jako organem egzekucyjnym a sądem rozstrzygającym o przestrzeganiu przez ten organ prawa lub prawidłowego dokonywania czynności, jest stosunkiem między dwoma organami państwa, wynikającym z hierarchicznego usytuowania oraz kompetencji sądu do korygowania lub konstytutywnego określania działań organu egzekucyjnego (por. uchwałę SN z dnia 28 sierpnia 1997 r., III CZP 30/97, OSNC 1997, nr 12, poz. 189.). Z istoty rzeczy komornik nie powinien być uprawniony do kwestionowania decyzji sądu. Dotyczy to rozstrzygnięć podejmowanych zarówno w zakresie nadzoru judykacyjnego, jak i sytuacji, w której sąd - obok komornika - pełni funkcję organu egzekucyjnego. Mimo istnienia wyraźnego nieraz interesu w uzyskaniu konkretnego rozstrzygnięcia komornik nie jest np. stroną postępowania ze skargi na jego czynność, a dla przyznania mu legitymacji do zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie kosztów egzekucji niezbędny jest wyraźny przepis ustawy (por. uchwałę SN z dnia 28 sierpnia 1997 r., III CZP 30/97, OSNC 1997, nr 12, poz. 189, wydaną w stanie prawnym poprzedzającym wejście w życie art. 770 k.p.c. w obecnym brzmieniu).

Po wejściu w życie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, zmieniającej art. 770 k.p.c. przez przyznanie także komornikowi, jako organowi egzekucyjnemu, uprawnienia do zaskarżenia postanowienia sądu, wydanego po rozpoznaniu skargi na czynność komornika, polegającą na ustaleniu kosztów egzekucji Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 czerwca 1999 r., III CZP 16/99 (OSNC 1999, nr 12, poz. 202) uznał, że w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, wszczętym na skutek skargi na postanowienie komornika, ustalające koszty egzekucji, komornik nie bierze udziału. W uzasadnieniu uchwały stwierdził, że przez przyznanie komornikowi możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu, o jakim mowa w art. 770 k.p.c., nie staje się on stroną. Stanowisko to Sąd Najwyższy podtrzymał w późniejszych orzeczeniach (por. uchwałę SN z dnia 9 grudnia 1999 r., III CZP 31/99, OSNC 2000, nr 5, poz. 84 oraz postanowienia

SN z dnia: 14 marca 2000 r., II CKN 496/00, OSNC 2000, nr 9, poz. 168, 12 czerwca 2002 r., III CZP 33/02, OSNC 2003, nr 5, poz. 62 i 22 marca 2007 r., III CZP 2/07, nie publ.). W uchwale z dnia 11 października 2001 r., III CZP 49/01 (OSNC 2002, nr 7-8, poz. 86) zaznaczył, że w przepisach księgi drugiej części drugiej kodeksu postępowania cywilnego ustawodawca, wskazując osoby biorące udział w postępowaniu egzekucyjnym, posłużył się takimi określeniami, jak "wierzyciel", "dłużnik", "uczestnicy postępowania", a także "strony"; w ujęciu tych przepisów komornik jest organem egzekucyjnym (art. 758 k.p.c.). Szczególne uprawnienie przyznane komornikowi w art. 770 zd. 4 k.p.c. ma charakter incydentalny, a realizacja tego uprawnienia, nie powoduje, że komornik staje się stroną, czy uczestnikiem postępowania egzekucyjnego. Z kolei w uchwale z dnia 26 października 2011 r., III CZP 62/11 (OSNC 2012, nr 4, poz. 47) Sąd Najwyższy podkreślił, że przyznanie komornikowi w art. 770 zd. 4 k.p.c. legitymacji do wniesienia zażalenia stanowi jedyny wypadek, w którym komornik, nie będący stroną postępowania egzekucyjnego, może zaskarżyć postanowienie sądu wydane w tym postępowaniu, w którym występuje on jako organ egzekucyjny lub wykonuje czynności na polecenie sądu. Przepis art. 770 zd. 4 k.p.c. jest przepisem o charakterze wyjątkowym, podlegającym ścisłej wykładni. Przepis ten nie powinien być stosowany w drodze analogii w jakiegokolwiek innej sytuacji, niż wskazana w jego hipotezie.

Pobieranie opłaty z art. 49 u.k.s.e., ściąganej wraz z dochodzonym roszczeniem, następuje bez potrzeby wydawania postanowienia o ustaleniu kosztów i prowadzenia osobnej egzekucji w celu ich ściągnięcia. Wynika to *a contrario* z art. 49 ust. 3 i 4 u.k.s.e., które wyraźnie określają wypadki, w których pobranie opłaty wymaga wydania postanowienia wzywającego dłużnika lub wierzyciela do uiszczenia należności z tego tytułu. W pozostałych zatem wypadkach, tj. odnoszących się do art. 49 ust. 1 i 2 u.k.s.e., postanowienie komornika nie jest potrzebne do ściągnięcia opłat egzekucyjnych. Wysokość należnej opłaty egzekucyjnej uzależniona jest od sposobu i efektu prowadzonej egzekucji i wpływa na modyfikację kosztów egzekucyjnych. Ustawa przewiduje wówczas dwa odmienne środki prawne. Przewidzianym przez ustawodawcę środkiem zaskarżenia zapewniającym kontrolę legalności czynności komornika jest skarga, do której zastosowanie

znajdują art. 767 - 767⁴ k.p.c. Chodzi tu o możliwość zakwestionowania czynności (zarówno działania, jak i zaniechania) komornika, zarówno o charakterze orzeczniczym, jak i wykonawczym. Natomiast w sytuacji, w której opłata została ustalona w sposób prawidłowy, strona może wystąpić z żądaniem obniżenia naliczonej opłaty egzekucyjnej, tj. z wnioskiem z art. 49 u.k.s.e. Oba wskazane środki prawne podlegają rozpoznaniu według analogicznych zasad postępowania (art. 767 - 767⁴ k.p.c.). W obu sytuacjach, tj. zarówno efektem postępowania sądu w przedmiocie skargi na czynności komornika co do wymiaru opłaty, jak również efektem rozpoznania wniosku strony o obniżenie opłaty egzekucyjnej ustalonej przez komornika, będzie wydanie postanowienia w przedmiocie ustalenia wysokości tej opłaty. W sytuacji, w której sąd rozpoznaje wniosek o obniżenie wysokości opłaty, dokonuje ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego. Dochodzi wówczas do ustalenia kosztów, które podlegają rozliczeniu na tym etapie postępowania. Dopiero wówczas wiadomo, jakie koszty zostały poniesione, które z nich zostały ściągnięte w toku egzekucji, a przede wszystkim, czy były one niezbędne do celowego prowadzenia egzekucji. Ostateczne obliczenie całości kosztów następuje bezzwłocznie po zakończeniu postępowania egzekucyjnego (por. uchwałę SN z dnia 29 grudnia 1995 r., III CZP 182/95, OSNC 1996, nr 6, poz. 76.). Zasadny jest zatem pogląd, że postanowienie sądu odnoszące się do wniosku o obniżenie wysokości opłaty ma charakter postanowienia o ustaleniu kosztów egzekucji. Zgodnie zaś z art. 770 zd. 4 k.p.c., jak również z przyjętą linią orzecniczą, komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu o ich ustaleniu. Rozważeniu podlega, czy zażalenie, o którym stanowi ten przepis, przysługuje na każde postanowienie sądu w przedmiocie ustalenia kosztów egzekucji, niezależnie od tego, czy zostało ono wydane na skutek skargi na czynność komornika o charakterze orzeczniczym lub wykonawczym, czy też odnosi się wyłącznie do postanowienia sądu wydanego na skutek skargi na postanowienie komornika ustalającego te koszty. W judykaturze przyjmuje się, że zażalenie z art. 770 k.p.c. przysługuje na każde postanowienie sądu w zakresie kosztów egzekucji. Skoro przeto komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu wydane na skutek skargi na jego czynności w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego, a więc na postanowienie sądu korygujące ustaloną

przez komornika wysokość kosztów egzekucji (w tym opłaty egzekucyjnej), to tym bardziej powinien mieć on możliwość zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie miarkowania opłaty egzekucyjnej, które to postanowienie w rzeczywistości stanowi korektę ustalonej przez komornika wysokości opłaty.

Orzeczenie sądu w przedmiocie wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej, z uwagi na niedookreślone kryteria z art. 49 ust. 10 („nakład pracy komornika”, „sytuacja majątkowa wnioskodawcy”) ma charakter oceny, obarczone jest ryzykiem błędu. Przez odesłanie zawarte w art. 49 ust. 9 u.k.s.e. do rozpoznania tego wniosku stosuje się przepisy o skardze na czynności komornika. Zarówno strony, jak i komornik mają interes w tym, aby móc zakwestionować prawidłowość wydanego przez sąd rozstrzygnięcia. W świetle treści art. 770 k.p.c., nie ma podstaw by różnicować kwestię legitymacji do wniesienia zażalenia w zależności od tego, czy występuje z takim żądaniem strona (o czym wypowiedział się Sąd Najwyższy w powołanej uchwale z 27 czerwca 2013 r., III CZP 32/13), czy też komornik. Uprawniony jest pogląd, że zarówno stronom, jak i komornikowi przysługuje zażalenie na każde postanowienie sądu w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego, tj. nie tylko na wydane na skutek rozpoznania skargi na postanowienie komornika ustalające koszt egzekucji, na skutek rozpoznania skargi na czynności wykonawcze komornika dotyczące ustalenia, pobrania lub ściągnięcia tych kosztów, lecz także na skutek rozpoznania wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej. Każda decyzja sądu kształtująca wysokość kosztów egzekucji, a także ich poszczególnych składników, w tym wypadku na skutek środka prawnego, jakim jest wniosek z art. 49 u.k.s.e., mieści się w pojęciu rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów egzekucji. Zatem pogląd, że komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 49 ust. 7 u.k.s.e., jest efektem sprecyzowania pojęcia „postanowienie sądu w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego” i nie stanowi niepożądanego rozszerzania zakresu stosowania art. 770 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.